

## POSTANOWIENIE

Dnia 22 września 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania A. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w J.  
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.  
z udziałem zainteresowanego J. G.  
o ustalenie podstawy wymiaru składek,  
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń  
Społecznych w dniu 22 września 2020 r.,  
skargi kasacyjnej odwołującej się Spółki od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)  
z dnia 7 lutego 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od odwołującej się na rzecz organu rentowego  
kwotę 1800 (jeden tysiąc osiemset) złotych tytułem kosztów  
pomocy prawnej w postępowaniu kasacyjnym.**

### UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 7 lutego 2019 r. oddalił apelację wniesioną przez odwołującą się A. Sp. z o.o. w J. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Ośrodka Zamiejscowego w R. z dnia 30 listopada 2017 r. oraz zasądził od odwołującej się na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. kwotę 4.500 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Odwołująca się A. Sp. z o.o. w J. wniosła do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 7 lutego 2019 r., zaskarżając ten wyrok w części, to jest: w punkcie 1, w którym Sąd Apelacyjny oddalił jej apelację w zakresie, w jakim oddalono odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych nr (...) z dnia 12 października 2016 r., sygn. (...) dotyczącej zainteresowanego J. G., a także w punkcie 2, w którym Sąd Apelacyjny od odwołującej się na rzecz organu rentowego kwotę 3.600 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Skarga kasacyjna została oparta na podstawie naruszenia prawa materialnego, to jest: - art. 83 ust. 1 pkt 2, 3 i ust. 2, art. 6 ust. 1 i 4, art. 8 ust. 1 i 2a, art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 1, art. 18 ust. 1 i ust. 1a, art. 20 ust. 1 w związku z art. 4 pkt 9, art. 36, art. 38 ust. 2 i art. 68 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 81 ust. 1, 5 i 6 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz § 2 ust. 6 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania w sprawie rozliczania składek, do których poboru jest zobowiązany Zakład Ubezpieczeń Społecznych, w związku z art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. prawo przedsiębiorców.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca powołała się na występujące w sprawie istotne zagadnienia prawne, które zawarła w pytaniach: (-) kiedy i w oparciu o jakie kryteria można stwierdzić, że dana umowa zawarta z podmiotem trzecim jest wykonywana na rzecz pracodawcy? Innymi słowy mówiąc w oparciu o jakie kryteria należy obecnie ustalać beneficjenta pracy? (-) jakie znaczenie należy nadać czynnościom Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, polegającym na przyjęciu i rozliczaniu składek z ubezpieczenia społecznego w sytuacji, w której otrzymują składki od innych podmiotów aniżeli pracodawca ubezpieczonych?

Zdaniem skarżącej, istota niniejszej sprawy koncentrowała się na wykładni i zastosowaniu normy wynikającej z art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Kluczowe znaczenie dla właściwego zastosowania tego przepisu ma zatem wyjaśnienie kwestii, czy spełniona jest

przesłanka wykonywania pracy na rzecz pracodawcy. Mimo wydanej przez Sąd Najwyższy uchwały z dnia 2 września 2009 r., II UZP 6/09, przytoczonej w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, nie zostały bowiem usunięte zachodzące w tego typu sprawach wątpliwości, tym bardziej w kontekście zmieniających się stosunków społeczno- gospodarczych, diametralnie różniących się od czasu pojawienia się art. 8 ust. 2a w ustawie systemowej.

Skarżąca dodała, że w sytuacji, w której pracownik zawarł umowę zlecenia lub umowę o dzieło także z innym podmiotem, ustawa nie zawiera szczegółowych wskazań i kryteriów, kiedy można mówić, że pracodawca jest beneficjentem usług wykonywanych przez pracownika. Trudno zaś przyjmować automatyczne założenie, że każdy stosunek prawny pracodawcy z podmiotem, który zawiera umowę z pracownikiem tego pracodawcy, skutkuje zastosowaniem art. 8 ust. 2a ustawy systemowej. Przepis ten wymaga więc poddania go wykładni dynamicznej uwzględniającej, że na rynku pracy działa wiele podmiotów w strukturach holdingowych, a samo ryzyko braku odprowadzania składek jest skutecznie eliminowane. Problem ten zauważono w doktrynie, zaznaczając, że zautomatyzowane stosowanie art. 8 ust. 2a może prowadzić do skutków dyskryminujących.

Co do drugiego zagadnienia, skarżąca podniosła z kolei, że znaczenie dla stosowania art. 8 ust. 2a powinny mieć również znaczenie czynności organu rentowego dotyczące przyjmowania i rozliczania składek i o ile organ ten nie kwestionuje oraz dalej nie zwraca składek rozliczanych od określonego podmiotu, o tyle potwierdza w ten sposób, że w sprawie nie jest realizowana praca na rzecz pierwotnego pracodawcy. Takiej oceny czynności organu rentowego można zaś oczekiwać zwłaszcza w świetle art. 11 ust. 1 ustawy Prawo przedsiębiorców.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada

również dodać, iż zgodnie z art. 398<sup>4</sup> § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada też przypomnieć, że w przypadku powoływania się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, w uzasadnieniu wniosku (sporządzonym odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) winno zostać sformułowane zagadnienie prawne oraz przedstawione argumenty prawne, które wykażą możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu. Zgodnie ze stanowiskiem jednolicie wyrażanym w judykaturze, oznacza to w praktyce, iż zagadnienie prawne musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1996 r., II UR 5/96, OSNAPiUS 1997 nr 3, poz. 39 i postanowienie z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, nie sprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02 LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179), 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (a zatem poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w

danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, czy też z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468). Nie występuje natomiast w sprawie istotne zagadnienie prawne (art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c.) ani nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych (art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 2 k.p.c.), jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003r., I PK 230/02, OSNP – wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

Zdaniem Sądu Najwyższego, oceniany w niniejszym postępowaniu wniosek skarżącej o przyjęcie jej skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia wyżej określonych kryteriów przede wszystkim z tej przyczyny, że sformułowane przez skarżącą pytanie pierwsze, nazwane przez nią istotnym zagadnieniem prawnym, doczekało się już odpowiedzi w dotychczasowym ugruntowanym orzecznictwie, z którego jednoznacznie wynika, że celem regulacji art. 8 ust. 2a ustawy systemowej było wzmocnienie ochrony pracownika, któremu dodatkowe czynności pracodawca byłby zobowiązany powierzyć w ramach godzin nadliczbowych, a tym samym zapłacić zwiększone wynagrodzenie wraz ze składką na ubezpieczenia społeczne. Z drugiej strony ów przepis ma zapobiegać pracy na podstawie umowy cywilnoprawnej zawartej z innym podmiotem i wykonywaniu pracy na rzecz podmiotu, z którym dana osoba zawarła umowę o pracę. Chodzi w nim również o ochronę pracowników przed skutkami fluktuacji podmiotowej po stronie zatrudniających w trakcie procesu świadczenia pracy, polegającej na przekazywaniu pracowników przez macierzystego pracodawcę innym podmiotom (podwykonawcom), którzy zatrudniają tychże pracowników w ramach umów cywilnoprawnych w ogóle nieobjętych obowiązkiem ubezpieczeń społecznych (umowa o dzieło) lub

zwolnionych z tego obowiązku w zbiegu ze stosunkiem pracy (umowa agencyjna, zlecenia lub inna umowa o świadczenie usług, do której stosuje się przepisy o zleceniu). Ten ostatni wątek ma zaś na celu zapobieganie tworzeniu spółek - córek oraz zmwom firm w celu zatrudniania tych samych osób na podstawie umów o pracę przez jedną firmę i umów cywilno-prawnych przez drugą firmę.

Nie sposób pominąć, że omawiany przepis dotyczy dwóch odrębnych sytuacji. Pierwsza z nich dotyczy problemu, gdy umowa prawa cywilnego wymieniona w art. 8 ust. 2a ustawy systemowej została zawarta z pracodawcą, z którym jej wykonawca pozostaje w stosunku pracy. Druga zaś wplata podmiot trzeci, z którym pracownik zawiera umowę prawa cywilnego, wykonując jednak pracę nadal na rzecz swego pracodawcy. W tym ostatnim przypadku pracodawca jest rzeczywistym beneficjentem pracy świadczonej przez pracownika-zleceniobiorcę bez względu na to, czy w trakcie jej wykonywania pracownik pozostawał pod faktycznym kierownictwem pracodawcy i czy korzystał z jego majątku. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 2 września 2009 r., II UZP 6/09 (OSNP 2010 nr 3-4, poz. 46), w konsekwencji, nawet, gdy osoba ta (pracownik) zawarła umowę o dzieło z osobą trzecią, to pracę w jej ramach wykonuje faktycznie dla swojego pracodawcy (uzyskuje on rezultaty jej pracy). Chodzi więc o przysparzanie korzyści pracodawcy, które należy czytać nie tylko jako rzeczywisty zysk już w momencie pracy pracownika, ale oceniać przez pryzmat potencjalnych zysków (spodziewanych, wysoce prawdopodobnych), jakie w niedalekiej przyszłości przyniesie praca danej osoby, nawet wówczas gdy jest to praca zespołowa, w której wyodrębnienie pojedynczego rezultatu pracy nie składa się na gotowy produkt, moduł, system (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2019 r., II UK 477/17, OSNP 2020 nr 2, poz. 16).

Określone hipotezą normy art. 8 ust. 2a ustawy systemowej dwie sytuacje faktyczne, w jakich może znaleźć się osoba, do której przepis ten jest adresowany (pracownik wykonujący pracę na podstawie wymienionych umów cywilnoprawnych zawartych z pracodawcą oraz umów cywilnoprawnych zawartych wprawdzie z osobą trzecią, ale gdy praca jest świadczona na rzecz pracodawcy) mają równorzędny charakter z punktu widzenia skutków opisanych dyspozycją omawianej normy prawnej. Oznacza to, że konsekwencje prawne na gruncie

ustawy systemowej, wynikające z realizacji takich umów, muszą być takie same, tzn. że dla celów ubezpieczeń społecznych zarówno wykonywanie pracy na podstawie umów cywilnoprawnych zawartych z pracodawcą, jak i zawartych wprawdzie z osobą trzecią, ale gdy praca wykonywana jest na rzecz pracodawcy, jest traktowane tak, jak świadczenie pracy w ramach klasycznego stosunku pracy łączącego jedynie pracownika z pracodawcą (por. pośród wielu: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2011 r., III UK 22/11, OSNP 2012 nr 21-22, poz. 266 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 czerwca 2019 r., I UK 260/18, LEX nr 2685449).

Wypada natomiast zauważyć, że nawet pobieżna lektura pisemnych motywów zaskarżonego wyroku wyraźnie wskazuje, że Sąd drugiej instancji w pełni respektował ten kierunek wykładni art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, przyjmując go za podstawę oceny prawnej ustalonego w sprawie stanu faktycznego.

Z ustaleń faktycznych poczynionych w sprawie wynika zresztą jednoznacznie, że podmiot trzeci będący zleceniodawcą zainteresowanych odprowadzał jedynie składkę zdrowotną, a wszystkie składki należne od ich wynagrodzenia za pracę odprowadzała skarżąca. To powoduje, że drugie ze sformułowanych przez skarżącą pytań nie może być uznane za istotne zagadnienie prawne, gdyż nie mieści się w ramach ustalonego w sprawie stanu faktycznego. Składki na ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe) zainteresowanych z tytułu zawieranych przez nich spornych umów zlecenia nie były bowiem w ogóle odprowadzane, w związku z czym przedstawiony w ocenianym wniosku problem przyjmowania składek na ubezpieczenia społeczne i ich rozliczania przez organ rentowy nie istnieje.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, że skarżąca nie zdołała wykazać, że zachodzi potrzeba merytorycznego rozpoznania jej skargi kasacyjnej. Dlatego, opierając się na podstawie art. 398<sup>9</sup> 2 k.p.c., a w odniesieniu do postępowania kasacyjnego na podstawie art. 98 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c. oraz § 9 ust. 2 w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, orzekł jak w sentencji postanowienia.

